

Modely interpretace, podzim 2022

FF MUNI

Adéla Vodičková, 512452

MODELÝ INTERPRETACE

FF, MUNI
prosinec, 2022

ADÉLA VODIČKOVÁ

ZDÁ SA MI

Drobné predtuchy sa vždy overujú,
najmä ak telo diktuje podmienky.
Priveľa právd je v banálnych
sentenciách. V čudnom, predpoludňajšom
čase jediný vták letí neznámym
smerom a prežalostne kvíli. Nikoho
nespoznám po jedinom dotyku, ba ani
po dvoch. Ale vyblednuté farbičky nasycujú
dušu. Jazvy postupne rohovatejú. Choroba
sa mieša s liekom. Zbytočne
opakujem neúčinné kliatby. Prenášam
tvár zo zrkadla do zrkadla. Jemné
túžby, drapľavý fragment alkoholu
ma tlačí k pochmúrnej zemi.
Zrkadlá sú zo dňa na deň hladšie.

– Marcin Baran –

Začátek působí více abstraktně a neurčitě. Autor básně nám postupně po velice malých částech odkrývá, co se za těmito verši skrývá. Verše působí separovaně, ačkoli se týkají jednoho „mikropříběhu“. Každá věta, jež je rozdělena do veršů, je samostatná výpověď. Nejedná se o klasickou báseň, jakou bychom našli u básníků jako je Seifert, Mách a nebo Holan. Odráží dobu, v níž byla napsána a tato doba je v ní čitelná. Tou dobou je 21. století. Verše jsou surové, bez příkras, bez zbytečných květnatých epitet. Popisuje realitu takovou, jaká ve skutečnosti je, a nemá ambice vyrovnat se svým jazykem velikánům minulé doby. Jedinečnost tohoto stylu se skrývá v pečlivé volbě slov vystihujících přesně konkrétní pocity. Autor užívá úsporný jazyk a daří se mu v něm zachovat tajemnost a víceznačnost. Hraje si se čtenářem a nechává mu hodně prostoru k přemýšlení nad významy veršů. Zároveň je cítit síla tématu, nepříjemný pocit, který ze slov sálá, ale stále je na čtenáři, jak s textem naloží, nic mu nepodsouvá, naopak každý další verš působí jako zvrát v *mikropříběhu* popsaném na malé ploše v málo slovech. Slova jsou správně zvolená, aby se tam neocitlo žádné navíc a aby ty, které v básni své místo mají, byly na svém místě.

Čas v celé básni se dá vměstnat jen do jedné chvíle, kdy lyrický subjekt zamýšlí nad svou situací. Je to průchod myšlenkami, který může být pouze v pár sekundách v hlavě člověka.

Drobná predtucha zde pro lyrický subjekt naznačuje jistý strach z něčeho, co přichází. Jejich ověření znamená naplnění těchto předtuch, potvrzuje se to, čeho jsme se báli. A toto potvrzení předtuch se děje zejména tehdy, když si podmínky klade tělo. V ten okamžik

prestaváme být pány situace a moc přebírá tělo, které diktuje, co se bude dít a jak se budeme pohybovat. Už to nedokážeme ovlivnit jako doposud. To vše se odehrává v člověku, v jeho těle.

V dalším verši se dostáváme k něčemu ještě mnohem abstraktnějšímu, než bylo lidské tělo a jeho podmínky.

I když se lyrickému subjektu mohou některé sentence, o nichž se hovoří, jevit příliš banálně, dokáže v nich objevit jistou pravdivost, možná jej tato pravdivost i trochu udivuje a jediné, co zbývá je přiznat ji v takto jednoduché větě. Úsporně využitý jazyk naznačuje důmyslnost a promyšlenost této výpovědi, jelikož sama tato věta je poměrně banální, všední, a přesto podává informaci o něčem tak zásadním, jako jsou životní pravdy. Tyto pravdy tu byly a nadále zde zůstávají. Tento motiv ale velmi záhy opouštíme, v podstatě jakoby nic je tato myšlenka uprostřed verše přerušena a začíná jiný příběh.

Dostáváme se do velice konkrétního prostoru a času, a sice do dopoledne, které evokuje prázdnotu, venku zpravidla nikdo není všichni pracují a město bývá osamělejší. Tento čas je ale *čudný*, což znamená, že na něm něco nesedí, může to znamenat, že se nám něco nezdá, není to, jak by mělo být. Zároveň se ocitáme v oblacích, v nebi, kde po obloze pluje jediný kvílející pták. Letí ovšem neznámým směrem, stejně jako když jsme nemocní a řítíme se a nevíme kam, pták také kvílí, sténá, jako i člověk sténá při nemoci, je ve stavu, kdy svou bolest nemůže ovlivnit a od bolesti si ulevuje sténáním, jelikož mu nic jiného nezbyvá. Kvílí až přezalostně, což umocňuje pocit beznaděje, který prožívá.

Básník často užívá veršů s přesahem, stejně tak i následující věta je rozdělena do tří veršů, tvoří ale ucelenou výpověď, podstatnou informaci pro receptora. Lyrický subjekt se zde zaměřuje na smyslovou část svého vnímání, jeho tělo vnímá dotyky, ale nedokáže přijít na to, odkud přicházejí. Po zbytek básně se ocitáme v místnosti spolu s lyrickým subjektem, který místnost neopustí.

Baran nechává čtenáři velkou možnost interpretace v následujícím verši. Dotyk ani dotyky lyrickému subjektu žádným způsobem nepomáhají, ovšem pozastavuje se u barev. Ty sice nejsou nějak převratně syté, ale dokáže je i navzdory vybledlosti rozeznat, a díky tomu naplňují jeho duši nejspíše určitým druhem štěstí. Zde se jedná o daleko rychlejší spád v básni.

Od barev, které dodávají barevnost duši a nejspíše i dávku optimismu, se autor rychle posunuje k jizvám. Ty jsou zřejmě staršího data, jelikož už rohovatějí, což je znak toho, že se zacelují. Pokud ale rohovatějí nyní nemohou být staré několik let, lyrický subjekt k nim nepřišel zase tak dávno. Ve spojení s pozdějším odkazem na nemoc a alkohol a ostatním zamýšlením se nad životem a jeho podivnostmi a strastmi, se zdá, že básník zde popisuje myšlenky nemocného člověka, závislého na alkoholu. Zaznamenává jeho pocity a myšlenky. Lyrický subjekt se ocitá mimo realitu, je v jakémsi deliriu, má abstinenční příznaky a vidí barvy. Dotyky mu nic nezpůsobují, zranění, ze kterých mu zůstaly jizvy, si přivodil během alkoholové epizody.

Druhá verze je ta, že lyrický subjekt trpí blíže nespecifikovanou chorobou, z níž není úniku, a proto se vydává na alkoholovou cestu za vysvobozením.

„*Choroba sa mieša s liekom*“ je jasný signál toho, v jak zoufalé situaci se lyrický subjekt nachází. Básník se ve svých verších příliš netají tím, že jeho situace není dlouhodobě dobrá. Snaží se křičet, zaklíná vše kolem sebe, ale ani to nemá význam, je to zbytečné. Jediné, co mu zbývá a co dělá v této situaci, je, že stále dívá z jednoho zrcadla do druhého, možná v nich hledá odpovědi na svoje otázky, proč tak trpí, nebo kde udělal chybu a jak se dostal do této situace.

Jeho touhy a potřeba toho napít se alkoholu ho v jeho situaci sráží a on padá ještě více ke dnu. Nejenomže ho to k zemi tlačí, jako něco, čemu nemůže vzdorovat, protože je to silnější než on, tahle zem je ke všemu pochmurná. Tato charakteristika země je poněkud neobvyklá a více umocňuje negativnost symbolu pádu k zemi.

V posledním verši se Baran vrací ke svému motivu zrcadla. S dešifrováním tohoto významu je ovšem mnohem více práce. „*Hladšie zrkadlo*“ je postupně zbavováno svých nerovností. Nabízí se zde pozitivní zvrat v příběhu nebo naopak dovršení zoufalství. V pozitivním scénáři hladkost symbolizuje napravení chyb z minulosti, uzdravení se, vyléčení se ze závislosti a nový začátek. Je to velice optimistický pohled. Na druhé straně tu stojí možnost, že lyrický subjekt, jenž svou nevyrovnanou osobností způsoboval svým pohledem do zrcadla nerovnosti v jeho ploše. Vyhlazování zrcadla ze dne na den je symbolem skomírání jeho osobnosti, možná degradace a následné smrti. Na konci je tedy na čtenáři, jestli si vyloží závěr optimisticky či nikoliv.

Zrcadlo se zde objevuje sice až v druhé části, stává se ale velice důležitým symbolem pro lidskou duši. Díky němu se člověk dokáže podívat nejenom sám na sebe, ale také hlouběji do sebe, své duše. Odraz v zrcadle ukazuje jeho vnitřní stránky, které nejsou na první pohled zřetelné. Objevuje se v něm něco, na co i sám člověk zapomíná. Poskytuje nám možnost pro sebereflexi a uvědomění si sama sebe, svých chyb. Pohledem do sebe se dá zhodnotit situace z nadhledu, s odstupem, jako bychom nehodnotili sebe, ale někoho jiného, kdo je nám velice podobný.

Dá se tedy říci, že Baran se velice moderně a schopně zhostil popisu nepříjemných pocitů souvisejících s chorobou člověka. Surové pojetí napomáhá autentičnosti básně a dovoluje čtenáři proniknout hlouběji do myšlenek takového člověka.

- určitě několik vnímavých postředů
- celkově vnímavě napsaný text
- občas se utápíte v neurčitostech, chtělo by to přesnější, určitější vyjadřování
- občas je to i forpulačně příliš komplikované